

Op te bergen
in de band van
18 december 2002

***Statenstuk* 6**

Nota buitenland

Advies: ter behandeling in de Statencommissie Bestuur, Financiën en
Economie op 27 november 2002

B-stuk

Behandeld door mevrouw J.Y.M. Habets, telefoonnummer (0592) 365851
Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Inleiding

In het Bestuursprogramma Besturen in balans 1999-2003 staat dat internationale uitwisseling en samenwerking een goede basis helpen leggen om begrip te kweken voor elkaars cultuur. Deze betrekkingen dragen ook bij tot een duurzame, multiculturele provincie. In die zin hebben wij ons voorstander verklaard van het voortzetten van bestaande internationale betrekkingen. In de jaren sinds 1999 (het begin van de bestuursperiode) hebben zich ontwikkelingen voorgedaan op grond waarvan wij hebben besloten dat de bestaande betrekkingen aan heroverweging toe zijn.

Bij een heroverweging hoort een terugblik, een beschrijving van het de afgelopen jaren gevoerde beleid in de buitenlandcontacten. Wij hebben daarbij als startpunt gekozen voor 1990. Dat is zowel het jaar nadat de eerste Drentse beleidsnota voor ontwikkelingssamenwerking werd vastgesteld als het jaar nadat de grenzen met Oost-Europa voorgoed waren weggevallen. Kort daarna is Drenthe tevens mee gaan doen aan een nieuwe fase in het Europese Unie(EU)-beleid, namelijk in het Europa van de regio's.

De Nota buitenland bevat verantwoording en ordening van het gevoerde beleid 1990-2002. Uit de evaluatie van dit beleid hebben wij een aantal conclusies in de vorm van toekomstige gedragslijnen getrokken. De Nota buitenland bevat ten slotte een aantal concrete beleidsvoornemens, overigens zonder voorstellen voor extra financiële middelen en formatie.

Advies

Vast te stellen de Nota buitenland:

- waarin verantwoording wordt afgelegd van het buitenlandbeleid over de periode 1990-2002;
- waarin een aantal gedragslijnen en voornemens voor het toekomstig buitenlandbeleid wordt voorgesteld.

Meetbaar/Beoogd beleidseffect

In deze Nota buitenland worden voor het buitenlandbeleid gedragslijnen (projectmatig en proactief) aangereikt en inhoudelijke beleidsdoelen, die liggen op het gebied van de EU, van ontwikkelings-samenwerking en de hulp aan de Molukken, alsmede de benadering van landen elders in de wereld. Tevens bevat de Nota buitenland voorstellen voor financiering, bemensing en verantwoording van het buitenlandbeleid.

Argumenten

- 1.1. *In het Bestuursprogramma Besturen in balans 1999-2003 wordt ruimte geboden om bestaande internationale relaties te heroverwegen.*
- 1.2. *Om aan uw staten een beeld geven van alle buitenlandse contacten over de periode 1990-2002.*
- 1.3. *Uit dit overzicht en de evaluatie ervan kunnen conclusies worden getrokken die dienen als toekomstige gedragslijnen en ordening.*
- 1.4. *De nieuwe beleidsvoornemens (overigens zonder voorstellen voor extra financiële middelen en formatie) voor het buitenlandbeleid kunnen worden ingebed in hun voorgeschiedenis.*

Uitvoering

Tijdsplanning

N.v.t.

Financiën

Totale kosten

Als opgenomen in de provinciale begroting hoofdstuk 7 (doelstelling 37005) en hoofdstuk 8 (doelstelling 38403), met dien verstande dat uit twee bestaande kredieten uit hoofdstuk 8 (een subsidiekrediet en een krediet voor provinciale uitgaven), een nieuw krediet voor provinciale uitgaven ware te formeren onder de titel Buitenland ad €72.000,--.

Externe kosten

Kosten voor de provincie

Uit het budget:

Monitoring en evaluatie

In een volgende Nota buitenland.

Extern betrokkenen

N.v.t.

Communicatie

N.v.t.

Bijlagen

1. Historische inventarisatie buitenlandbeleid provincie Drenthe 1990-2002.

Ter inzage in de leeskamer

N.v.t.

Assen, 6 november 2002

Kenmerk: 45/6.3/2002009815

Gedeputeerde staten van Drenthe,

A.L. ter Beek, voorzitter

J.D. Nauta, griffier

ab/coll.

Historische inventarisatie buitenlandbeleid provincie Drenthe 1990-2002

Inhoud	Pagina
1. Buitenlandse contacten met toetredingslanden tot de EU Drenthe en provincie Poznan/Wielkopolska, Polen Drenthe en provincie Suceava, Roemenië	2
2. Drenthe en het beleid op het gebied van ontwikkelingssamenwerking Drenthe en provincie North-West, Zuid-Afrika Drentse hulp aan de Molukken	4
3. Drenthe en de relatie met andere landen Drenthe en Republiek Wit-Rusland Drenthe en Bosnië-Herzegovina, in voormalig Jugoslavië	6

1. Buitenlandse contacten met toetredingslanden tot de EU

Drenthe en provincie Poznan/Wielkopolska, Polen

De contacten met Poznan zijn in 1986 op cultureel gebied begonnen en liepen aanvankelijk vooral via de gemeente Assen. Later kwam daarbij de provincie Drenthe in beeld. Deze overwegend culturele uitwisselingscontacten ontwikkelden zich steeds verder. Ze werden aangevuld met meer bestuurlijke contacten, gestuurd door de behoefte aan de Poolse kant aan kennis en informatie uit Nederland over de beleidsterreinen waterbeheer en milieu.

Daaraan gehoor gevend ondertekende het college van GS van Drenthe in oktober 1990 een soort intentieverklaring. Hierin namen de provinciebesturen van Poznan (Polen) en Drenthe (Nederland) zich voor om tot een structurele samenwerking te komen, in de vorm van concrete projecten op het gebied van cultuur, landbouw, milieu en waterbeheer, alsmede op het gebied van de gezondheidszorg en op relationeel gebied anderszins. Met dit laatste bedoelden ze:

- contacten tussen organisaties en bedrijven
- de mogelijkheden voor stageplaatsen over en weer bij de griffies
- uitwisselingsprogramma's op het gebied van toerisme en recreatie
- Drentse hulp bij een toeristische gids over Poznan

Minimaal eens per jaar moest er bestuurlijk contact zijn in Assen of Poznan om nieuwe mogelijkheden te onderzoeken en bestaande activiteiten te evalueren.

In dat kader zijn in 1991 dan ook zes personen een kleine week voor een stage naar het provinciehuis Drenthe gekomen om kennis te verwerven op het gebied van waterbeheer. In het kader van de gezondheidszorg zijn in de herfst van 1991 bovendien drie Poolse revalidatieartsen in opleiding uitgenodigd voor een stage van twee weken in Drenthe (via de Raad voor de Volksgezondheid).

Voor de uitvoering van de samenwerking met Polen stond op de Drentse begroting een krediet ad € 11.345,- voor Kennisoverdracht en verbeteren contacten met (delen van) Oost-Europa.

Drenthe was overigens niet de enige lagere overheid waarop een beroep werd gedaan. Voor die kennisuitwisseling werd door de provincie Poznan ook een verzoek gedaan aan de provincie Noord-Brabant, de gemeente Bunschoten en het gewest Zuid-Kennemerland. In Nederland is hierover dan ook een afstemmingsoverleg gevoerd.

Ook het Rijk toonde zich bereid tot samenwerking met Polen: in 1992 ondertekende de toenmalige staatssecretaris van economische zaken (EZ) tijdens een bezoek aan Polen, een investerings-beschermingsovereenkomst.

De contacten van het Drents provinciaal bestuur met Poznan, Polen, zijn na 1992 beëindigd, omdat het Oost-Europa-krediet in de begroting werd wegbezuinigd. Sommige contacten met Polen lopen echter nog door, buiten de provincie om. Bijvoorbeeld het Wilhelminaziekenhuis, Assen, ontving (op eigen kosten) nog jaren na 1992 Poolse revalidatieartsen in opleiding voor een stage.

Drenthe en provincie Suceava, Roemenië

In november 1996 heeft Drenthe met de provincie Suceava in Roemenië een Protocol of cooperation ondertekend. Het initiatief voor deze samenwerking lag in zekere zin bij de provincie Suceava zelf. Op zoek naar samenwerking met en hulp van een overheid in Noordwest-Europa werd via een afdeling van de provincie contact gelegd met het college van GS van Drenthe. Aangezien het zich liet aanzien dat er voor de dekking van de kosten een oplossing kon worden gevonden, onder meer via Europese programma's, is de Roemeense hulpvraag door Drenthe opgepakt. Het protocol werd ondertekend

namens de Judet (het district) Suceava (Roemenië) en de provincie Drenthe (Nederland), met ongeveer de volgende inhoud:

- dat dit protocol werd opgemaakt naar aanleiding van wederzijds werkbezoek (Drenthe eerst);
- dat deze werkbezoeken duidelijk hebben gemaakt dat er overeenkomsten zijn tussen de provincies, onder meer op het gebied van landbouw en industrie, omvang, steden en inwoners, alsmede culturele en sociale kenmerken;
- dat wederzijdse samenwerking kon bijdragen aan verbetering in Suceava van economische, milieutechnische en sociale omstandigheden en aan de overgang van een centraal gestuurde naar een vrijemarkteconomie, alsmede de stabilisering van de democratie;
- dat op basis van deze overeenkomsten tussen Suceava en Drenthe een goede basis aanwezig is voor een goede en succesvolle samenwerking.

Het protocol had als doel: de ontwikkeling te helpen bevorderen in Suceava, teneinde bij te dragen aan het verwerven van een gezond economisch en duurzaam milieu, waarin de leefomstandigheden van de inwoners van Suceava worden verbeterd.

Als daarvoor beschikbare middelen werden beschouwd:

- het opzetten van handelsrelaties;
- het opzetten van relaties tussen gemeenten over en weer;
- het opzetten van projecten (op vijf prioritaire beleidsterreinen: milieufval, landbouw, publieke organisatie van lokaal bestuur, toerisme en gezondheidszorg);
- de uitwisseling van informatie en de uitwisseling van mensen voor opleidingsdoeleinden.

Hiervoor werd een programma ontwikkeld dat een jaar moest duren en dat jaarlijks moest worden vernieuwd. Drenthe en Suceava zouden hun krachten bundelen om de financiën te verwerven (onder meer bij het Europese PHARE-programma).

Er zijn toen ook afspraken gemaakt over de wijze waarop men contact wilde onderhouden:

- eenmaal per jaar, om de beurt in Drenthe en Suceava;
- waarvoor twee contactpersonen werden aangewezen;
- waaraan nog een lijst met andere contactpersonen zou worden toegevoegd;
- er moest contact plaatsvinden op regelmatige basis, zeker één keer per twee maanden (per telefoon, fax etc.).

De overeenkomst werd aangegaan voor ten minste drie jaar (1997-1999). Daarna moesten beide partijen overleggen over voortzetting van het protocol.

Een evaluatie van de inspanningen, met conclusies, is na afloop van het protocol in 2000 wel gemaakt. Daaruit bleek dat het praktische contact tussen beide landen moeilijk verliep, ondanks goede bedoelingen. Het contact verbeterde pas sterk nadat men ook in Roemenië over e-mail ging beschikken. Verder was het moeilijk om (Europese) subsidies te verwerven, omdat het projectplannen maken in Roemenië nog niet voldoende ontwikkeld was. Kortom: het nam allemaal veel meer tijd in beslag dan van tevoren werd gedacht. Aan Drentse zijde was het moeilijk en uiteindelijk onmogelijk, om voldoende ambtelijke capaciteit vrij te houden voor de contacten met Roemenië.

Voor Suceava moet dit onplezierig zijn geweest. Een project dat door hen was ontwikkeld inzake meer transparantie van openbaar bestuur (dat de VNG bereid was te financieren) kon door gebrek aan medewerking vanuit Drenthe geen doorgang vinden. Ook aan een verzoek van de Universiteit van Suceava tot samenwerking met de Universiteit van Groningen is van Drentse zijde geen gehoor gegeven. Sinds 2002 is vanuit Suceava geen contact meer gezocht met de provincie Drenthe.

2. Drenthe en het beleid op het gebied van ontwikkelingssamenwerking

Drenthe en Zuid-Afrika, provincie North-West

De contacten vanuit de provincies (en gemeenten in) Drenthe en Groningen met Zuid-Afrika bestaan al sinds eind jaren tachtig van de vorige eeuw. Deze hadden toen onder meer de vorm van ondersteuning van een ANC-school in Tanzania in de jaren 1994-1997. Die ondersteuning liep via de gezamenlijke Partnerkoppeling Kopano in Nederland en Transvaal Rural Action Committee in Zuid-Afrika. Kopano is zowel de naam van een instelling die de projecten in Zuid-Afrika hielp realiseren, als de naam van het Noord-Nederlandse samenwerkingsverband bestaande uit de provincies Drenthe en Groningen, alsmede de zeven gemeenten uit die provincies, te weten Assen, Emmen, Groningen, Hogeveen, Sappemeer, Menterwolde, Stadskanaal en Winsum.

Hoofddoel van deze partnerkoppeling Kopano was:

- het meewerken aan de opbouw van een democratisch en niet-racistisch Zuid-Afrika;
- meer inhoud geven aan de voorlichting en bewustwording daarvan aan de Nederlandse bevolking.

Na de vaststelling door PS op 26 juni 1996 van de tweede provinciale nota op het gebied van ontwikkelingssamenwerking, getiteld Internationale samenwerking, actualisering van het provinciaal beleid ontwikkelingssamenwerking, hebben GS besloten akkoord te gaan met continuering van de Partnerkoppeling met Zuid-Afrika.

Daartoe heeft het genoemde samenwerkingsverband begin 1997 besloten voor drie jaar in te stemmen met een Protocol of cooperation Drenthe NORWELOGA. NORWELOGA is de naam van een samenwerkingsovereenkomst in Zuid-West Afrika: North West Local Government Association.

Dat betekende dat de provincies en de gemeenten zich committeerden aan een actieve inzet in samenwerkingsprojecten. Zij zouden deze projecten tevens gebruiken voor voorlichting en bewustwording van de Drentse burgers. In april 1997 werd daartoe een MoU ondertekend, als een driejarige samenwerkingsovereenkomst, door de Nederlandse en Zuid-Afrikaanse betrokken lagere overheden.

In het kader van deze MoU hebben verschillende werkbezoeken over en weer plaatsgevonden. Een bestuurlijke delegatie uit de provincie North-West in Zuid-Afrika is op tegenbezoek geweest in Groningen en Drenthe, januari 1998.

In het kader van de uitvoering van de MoU heeft de provincie Drenthe onder meer in 1999 bij de VNG een subsidieaanvraag ingediend ten behoeve van de uitzending voor drie maanden van een Assense ambtenaar, als kennisoverdrager inzake het afvalbeheer in Vryburg, Zuid-Afrika. De aanvraag is gehonoreerd en de uitzending inmiddels uitgevoerd. Vervolgactiviteiten vinden thans plaats.

In 2000 heeft de provincie Drenthe opnieuw een subsidieaanvraag bij de VNG ingediend en verkregen voor de formuleringsmissie op het terrein van de ruimtelijke ordening en milieuwetgeving in de provincie North-West, Zuid-Afrika. Ook dit gebeurde op basis van de MoU. Twee provinciale medewerkers hebben een werkbezoek aan de provincie North-West gebracht. De geplande verdere samenwerking zou plaatsvinden op het gebied van afvalbeheer, huisvesting, landbouw, lokaal bestuur, lokale publieke diensten, plattelandsontwikkeling, milieu, cultuur, sport, onderwijs, ontwikkeling jongerenbeleid en toerisme.

Een evaluatie van de MoU over 1999-2000 bevat een overzicht van alle gelukte en gestrande projecten die in het kader van de samenwerking zijn opgezet. De (continuïteit in de) onderlinge communicatie vormde een probleem, financiering van projecten bleek moeilijk, het bewaken van de effecten bleef nog wel eens achterwege en het verschil tussen de wereld hier en daar was vaak nog te groot. De MoU is na afloop (1997-2000) niet verlengd.

Sinds die tijd wordt door een aantal Noord-Nederlandse overheden de samenwerking met de provincie North-West van de Republiek Zuid-Afrika op projectmatige basis voortgezet.

Drentse hulp aan de Molukken

De provincie Drenthe geeft sinds eind jaren tachtig steun aan allerlei projecten op de Molukken. Drenthe vaart daarin op het kompas van de vraag van Molukse initiatiefgroepen in Drenthe, vragen van statenleden en in samenwerking met een aantal grote (inter)nationale hulpverleningsorganisaties. Zo is voor het herbebossingsproject op de Molukken, Gunung Nona, in de periode 1990-1995 door de staten in totaal € 13.613,- beschikbaar gesteld. Drenthe was niet de enige financierder, er waren ook Drentse gemeenten bij betrokken.

In 1997, bijvoorbeeld, was er "al geruime tijd" sprake van het realiseren van een zonnecellenproject op de Molukken (eiland Buoana). Hieraan namen behalve de provincie ook de EDON en een aantal gemeenten deel. De Molukse partner in dit project (Stichting Rela '69) raakte omstreden. Toch is het zonnecellenproject met een andere Molukse partner, vóór eind 1997 van start gegaan.

Daartoe is door PS op 17 april 1996 eenmalig een bedrag beschikbaar gesteld van € 31.765,-. Vanwege de onlusten is nog niet duidelijk of en hoe het project inmiddels is afgerond.

Naast financiële ondersteuning voor projecten op de Molukken was en is er ook aandacht voor educatie en bewustwording in Drenthe over de problematiek op de Molukken. Hierbij zijn de Novib en de Stichting TitanE betrokken.

In 2001 is Novib daartoe een samenwerkingsverband aangegaan met de Molukse Stichting TitanE. TitanE heeft een omvangrijk educatief programma opgesteld. Delen van dit programma zijn gefinancierd door Novib en in samenwerking met Novib uitgevoerd. In datzelfde jaar zijn twee medewerkers van Baileo Maluku naar Nederland gekomen. TitanE en Novib hebben in het Drentse provinciehuis en in diverse Molukken-gemeenten waaronder Assen en Hoogeveen, voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd rond het werk van Baileo en de ontwikkelingen op de Molukken. In vrijwel elke bijeenkomst is gesproken over de juiste besteding van gelden van hulpacties die door Molukkers hier in Drenthe zelf zijn opgezet.

Een Novib-project op de Molukken is gericht op de uitvoering van een geïntegreerd sociaal-economisch ontwikkelingsprogramma. Het gaat hierbij om een projectkoppelingsproject met Baileo. Baileo is een partnerorganisatie van Novib op de Molukken. Dit project is gericht op kleinschalige economische activiteiten en op specifieke hulp aan de inwoners in de conflictueuze situatie op de Molukken: humanitaire hulp, wederopbouw in de sfeer van de gezondheidszorg en onderwijs, psychosociale hulp en sociale activiteiten, en op activiteiten gericht op het met elkaar verzoenen van strijdende bevolkingsgroepen. Via het Baileo-project werkt een netwerk van vrijwilligers en professionele krachten op de Zuidoost-Molukken aan de verzoening van Moslims en Christenen, aan traumaverwerking en aan economisch herstel op programmatische basis.

PS heeft besloten, op voorstel van GS, ten laste van de begroting 2001 aan dit Novib-programma eenmalig € 68.067,- beschikbaar te stellen, onder de titel Hulp aan de Molukken.

In het totaal is door dit project in de periode van januari 2000 tot juni 2001 ruim € 907.560,- besteed. De belangrijkste donoren zijn de EU, Oxfam GB en de Novib. Oxfam GB is de formele contracthouder van dit gezamenlijke programma, dat in 2002 wordt geëvalueerd.

Ten slotte heeft de provincie in 2001 € 24.958,- aan de WMD geschonken voor de aanschaf van twee waterauto's op de Molukken, bedoeld voor de distributie en de verkoop van schoon water in die gebieden waar reguliere schoonwatervoorziening niet gegarandeerd is, zoals onder andere vluchtelingenkampen. Ook worden de waterauto's ingezet als er storingen optreden in de reguliere watervoorziening.

In 2002 hebben het college van GS en de WMD besloten de hulp aan de Molukken voort te zetten vanwege de goede ervaringen met de zojuist genoemde projecten. Daartoe is inmiddels op de Molukken een Holding Tirta Drenthe opgericht. Dit bedrijf inventariseert hoe de drinkwatervoorziening, de riolering en de waterzuivering op Sulawesi en Maluku verbeterd kunnen worden en verder ontwikkeld. De WMD levert daarbij kennis tegen marktconforme voorwaarden. De waterprojecten worden gefinancierd door derden (Europese Investerings Bank en derden).

Het college en de WMD hebben ook besloten elk € 11.345,- uit te trekken voor de herbebossing van de eerste 50 ha op het eiland Bacan. Het is de bedoeling in totaal 600 ha teakhout aan te planten voor ecologisch verantwoorde productie.

3. Drenthe en de relatie met andere landen

Drenthe en Republiek Wit-Rusland

De geschiedenis Drenthe - Wit-Rusland begon eind 1990. Initiatiefnemer daarvoor was het Rodense bedrijf Pianofortex, dat piano's uit Minsk importeerde en doorverkocht in Europa en daarbuiten. Dit bedrijf leidde de eerste Drentse missie naar Wit-Rusland met de bedoeling de handelsbetrekkingen aan te halen.

Begin 1991 jaar heeft een delegatie uit Wit-Rusland een bezoek gebracht aan het bedrijf en aan Noord-Nederland. De Wit-Russen gingen op bezoek bij de burgemeester van Roden, de NAM, de toenmalige CvdK en ook bij premier Lubbers, alsmede de toenmalige staatssecretaris van EZ.

In februari 1991 werd eveneens een overeenkomst ondertekend door de Wit-Russische Socialistische Sowjet Republiek en de provincie Drenthe van het Koninkrijk der Nederlanden, waarin beide partijen verklaren dat zij:

- zullen samenwerken op economisch en cultureel gebied, voor vriendschap en wederzijds begrip;
- zullen streven, op bestuurlijk en privaat niveau, naar het scheppen en voortzetten van langdurige relaties;
- zullen samenwerken ten behoeve van alle burgers waar het gaat om economische hulp en samenwerking anderszins, daarbij in het bijzonder denkend aan het verhelpen van de gevolgen van de Tsjernobyl-ramp in de breedste zin van het woord;
- delegaties zullen uitwisselen, met nadruk op cultuur, kunst, landbouw, economie, literatuur en sport over en weer;
- dat doen met bijzondere waardering voor de (voorbeeldige) inspanningen op dit gebied van de gemeenteraad van Frunzensky tot nu toe;
- dat doen met het voornemen dat deze overeenkomst voor eeuwig van kracht blijft en voor overeenstemming en samenwerking zonder einde.

De overeenkomst is ondertekend door de voorzitter van de staatscommissie van Wit-Rusland en de toenmalige CvdK van Drenthe, alsmede de burgemeester van Roden, op 7 februari 1991 te Roden.

CvdK, de heer W. Meijer, heeft in oktober 1991, bij een tweede Drents bezoek aan Wit-Rusland, waarvoor de gemeente Roden de initiatiefnemer was, een bezoek gebracht aan Minsk. Plannen die bij het Drentse bezoek aan Minsk werden ontwikkeld zijn onder meer: een scholingsprogramma, steun aan projecten van verschillende bedrijven (medische apparatuur, scholing van mensen op het gebied van economie en management, alsmede een landbouwproject, gericht op verbouw, opslag en transport van aardappelen).

In februari 1992 is van Drentse zijde een derde bezoek gebracht aan Minsk, met het oog op algemene zaken, bouwzaken en volkshuisvesting en gezondheidszorg. Hieraan namen individuele zakenmensen deel, de Kamer van Koophandel Drenthe, vertegenwoordigers van de landbouwsector (Drents Economisch Technologisch Instituut (DETI)), de milieusector en de scholingssector. Een eerste follow-up daarvan vond plaats in mei 1992 en betrof bouwzaken/ volkshuisvesting, scholing, landbouw,

milieu, gezondheidszorg en initiatieven van individuele zakenlieden. In het rapport daarover merkt DETI in juli 1992 op dat de G7 inmiddels verwacht dat het besluit om de hulpverlening aan Oost-Europa te intensiveren binnenkort genomen gaat worden. Na 1992 werd de officiële Drentse samenwerking met Wit-Rusland beëindigd door het wegbezuinigen van het provinciale Oost-Europa-krediet. In 1993 vond vanuit Drenthe nog één keer een vorm van grootschalige hulp aan Wit-Rusland plaats. Het ging daarbij om de overdracht van noodhospitaaluitrustingen van het Ministerie van WVC aan hospitalen in Minsk in Wit-Rusland, waarbij de provincie Drenthe een bemiddelende en faciliterende rol speelde. Het Wilhelminaziekenhuis te Assen, de Bloedbank te Groningen en het Ruslandcomité Drenthe voegden daar nog een en ander bij. De initiatiefnemer van dit bijzondere, niet-specifiek provinciale project was een werkgroep bestaande uit de directeur van DETI, het waarnemend hoofd van de Stafgroep Kabinet van de provincie Drenthe en het hoofd van de Afdeling EZ van de gemeente Roden. Deze werkgroep organiseerde de financiering van het transport (ad € 45.378,- afkomstig van diverse sponsors) van dit alles, vanuit verschillende plaatsen in Nederland naar Minsk; aankomst in Minsk 20 september 1993. Een delegatie van de initiatiefnemende werkgroep is in de eerste week van 1994 gaan kijken naar het gebruik van die hulpmiddelen. Meer informatie over gebruik, controle en nazorg over aansluiting en gebruik bleken toen nodig.

Overigens heeft ook het Rijk zich, na het bezoek van de Drentse delegatie met de gasten uit Wit-Rusland aan Den Haag in 1991, onder andere aan premier Lubbers, niet onbetuigd gelaten. Door het Rijk is als humanitaire hulp € 4.991.582,- beschikbaar gesteld aan de republiek Wit-Rusland.

Drenthe en Bosnië-Herzegovina, in voormalig Joegoslavië

In maart 1997 heeft het college van GS van Drenthe in principe positief gereageerd op een verzoek van de toenmalige minister van defensie om te bezien of een Drentse bijdrage mogelijk was (op provinciaal of gemeentelijk niveau) aan het wederopbouwingsproces in dat land. De minister deed dit verzoek namens de vice-president van het Kanton Travnik in Bosnië-Herzegovina. De minister heeft een soortgelijk verzoek om een bijdrage ook aan de provincie Limburg gedaan. Het moest daarbij gaan om provinciale hulp náást de financiële steun van ontwikkelingssamenwerkingsprojecten van het Rijk.

De minister merkte daarbij verder op, dat de internationale hulp op zich belangrijker was dan de hoogte van de bijdrage. Internationale hulp, in welke vorm ook, zou namelijk een bodem helpen leggen voor een duurzaam betere verhouding tussen de bevolkingsgroepen in Bosnië-Herzegovina. De colleges van GS in Drenthe en in Limburg namen het verzoek in welwillende overweging.

Specifiek werd daarbij door het Drentse college al gauw gedacht aan:

- a. kennisoverdracht van de provincie voor de wederopbouw in Bosnië-Herzegovina over:
 - gezondheidszorg
 - ouderenzorg
 - onderwijs
 - infrastructuur
 - volkshuisvesting
- b. de provinciale regiefunctie ten behoeve van het inschakelen van andere Drentse instanties (gemeenten, nutsinstellingen en organisaties).

Om een en ander goed in te schatten, besloot GS van Drenthe in juni 1993 mee te doen aan een Drents-Limburgse fact-finding-missie in Bosnië-Herzegovina. Immers op basis van de uitkomsten daarvan zou de mogelijkheid van het inzetten van eigen deskundigen en van de Drentse nutsbedrijven (te weten EDON, WMD en Vuilafvoer Maatschappij) kunnen worden beoordeeld.

Het college van GS besloot verder dat in principe geen extra beslag mocht worden gelegd op provinciale middelen. De provincie wilde vooral in haar "regisseursfunctie" bijdragen. De gedeputeerden zouden via hun eigen netwerken (als commissaris van) de nutsbedrijven benaderen.

De fact-finding-missie leerde dat vooral geld nodig was voor de financiering van allerlei infrastructurele werken. De Drentse en Limburgse nutsbedrijven bleken wel bereid die werken te ontwikkelen en uit te voeren, maar ze zagen geen kans dat voor eigen rekening te doen. De ministeries bleken evenmin bereid de financiering op zich te nemen.

Toen de provincie dacht dat met overleg op hoog bestuurlijk niveau bij de ministeries af te kunnen dwingen, werd dat door een ministeriële contactpersoon ontraden. Eerst moest de provincie zelf aangeven wat zij aan financiële steun wil verlenen. Dat leek het college van GS echter, bij nader inzien, onder een ander kabinet en bijna twee jaar na het eerste verzoek, niet meer opportuun. Het college bleef bij zijn oorspronkelijk aanbod: dat wil zeggen de provincie als regisseur, de nutsbedrijven leveren geld en menskracht.

Intussen werd door de Waterleidingmaatschappij Limburg toch een project panklaar gemaakt: een projectvoorstel herstel nutsvoorziening Knesevo, december 1998. De nieuwe minister van defensie wordt in maart 1999 benaderd om een bestuurlijk overleg hierover.

Daarna blijft het stil. Defensie reageerde niet en Limburg stelde op 6 september 2000 aan Drenthe voor het project formeel te beëindigen en dit ook aan de betrokken nutsbedrijven mee te delen. Dit voorstel neemt Drenthe over en zij deelt dit mee aan de minister van defensie op 26 september 2000, in afschrift aan de ministers van buitenlandse zaken en EZ, alsmede GS van Limburg.

Overigens: voor de steun aan en samenwerking met Bosnië-Herzegovina was voor de samenwerking tussen het kanton Bosnië-Herzegovina de provincie Drenthe en de provincie Limburg intussen wel een concept-MoU ontwikkeld. Doel van deze MoU was de ontwikkeling van Bosnië-Herzegovina helpen bevorderen, teneinde bij te dragen aan het realiseren van een economisch gezond en duurzaam milieu, waarin de levensomstandigheden van de inwoners van Bosnië-Herzegovina zullen zijn verbeterd.

Ondertekening was voorzien ergens in 1998. GS van Drenthe hebben echter besloten deze MoU pas te ondertekenen als er sprake was van een concreet uitvoerbaar project en niet alleen van afspraken in het kader van een algemeen (kennis)uitwisselingsprogramma. De ondertekening heeft, gelet op de gebrekkige mogelijkheden voor daadwerkelijke projecten, dus niet plaatsgevonden.

Provinciale staten van Drenthe;

gelezen het voorstel van gedeputeerde staten van Drenthe van 6 november 2002, kenmerk 45/6.3/2002009815;

gelet op de in de Nota buitenland gegeven verantwoording van het gevoerde buitenlandbeleid;

BESLUITEN:

- I. vast te stellen de bijgevoegde Nota buitenland en de daarin gedane voorstellen voor een toekomstig buitenlandbeleid;
- II. in te stemmen met de instelling per begrotingswijziging 2003 van een nieuw krediet ad € 72.000,-- met ingang van 1 januari 2003 voor provinciale uitgaven ten behoeve van het integrale buitenlandbeleid, te formeren uit twee bestaande kredieten in de begroting 2003, hoofdstuk 8:

- kosten activiteiten internationale samenwerking	€ 23.000,--
- kosten projecten internationale ontwikkelingssamenwerking	€ 49.000,--
- III. daartoe de Subsidieregeling activiteiten internationale en ontwikkelingssamenwerking (Provinciale bladen nummer 42 van 1997 en nummer 37 van 2001) met ingang van 1 januari 2003 in te trekken (en dit te publiceren in het provinciaal blad).

Assen, 18 december 2002

Provinciale staten voornoemd,

, griffier

, voorzitter

ab/coll.

Nota buitenland



PROVINCIE DRENTHÉ

NOTA BUITENLAND

November 2002

INHOUD

INLEIDING	5
1. VERANTWOORDING BUITENLANDBELEID 1990-2002 EN EVALUATIE	7
1.1. Plaats van het college van GS in het buitenlandbeleid	7
1.2. Beschrijving aandachtsgebied van de Nota buitenland	7
1.3. Evaluatie buitenlandbeleid	8
1.4. De ambities van het provinciaal beleid	9
1.5. De rol van de provincie in het buitenlandse contact	10
1.6. De hulp aan/samenwerking met de Molukken	10
1.7. Gedraglijnen	10
2. DRENTHE EN HET BELEID GERICHT OP DE EU	13
2.1. Europees beleid van Drenthe	13
2.2. Interregionale samenwerking	14
2.3. De EDR: grensoverschrijdende contacten	15
2.4. De betekenis van Europese regelgeving	15
2.5. Nieuwe toetredingslanden van de EU	16
3. DRENTHE EN HET BELEID OP HET GEBIED VAN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING	19
3.1. Ontwikkelingssamenwerkingsbeleid in Drenthe	19
3.2. Het COS, provinciale instelling voor ontwikkelingssamenwerking	20
4. DE PROVINCIE DRENTHE EN HAAR RELATIE MET LANDEN ELDERS IN DE WERELD	23
5. INSTRUMENTERING EN FINANCIERING BUITENLANDBELEID	25
6. VERZAMELING/SAMENVATTING BELEIDSVOORNEMENS	27
BIJLAGE	29
1. Afkortingenlijst	31

INLEIDING

Drenthe is een kleine Nederlandse provincie met een groot buitenland.

De omvang van de buitenlandse ambities heeft alles te maken met de positie en het karakter van Drenthe. Op Europese schaal gezien is het namelijk een kleine plattelandsregio, met beperkte eigen financiële middelen en formatieruimte. Bovendien heeft Drenthe geen echt grote logistieke of industriële speerpunten, die verplichten tot het onderhouden van internationale contacten. Van de strategische visie van Drenthe, zoals onder meer vastgelegd in de Beleidsnota Provincies-van-de-toekomst (uit 1998), maken "internationale ambities" dan ook geen deel uit.

Buitenlandbeleid is dan wel geen *core business* van de provincie, maar er doen zich zowel binnen als buiten Europese Unie(EU)-verband aan het provinciaal bestuur noodzaak en kansen voor. Noodzaak, omdat het toenemend belang van Europa vraagt om een krachtige positie van Drenthe ten aanzien van beleidsinhoud en benutting van financiële mogelijkheden, zowel in Samenwerkingsverband Noord-Nederland(SNN)-verband als zelfstandig.

De kansen doen zich voor in allerlei contacten en relaties. Deze kunnen heel verschillend zijn.

- Het kan gaan om incidentele contacten in de vorm van een bezoek ontvangen of brengen.
- Om kortlopende gelegenheidssamenwerkingsrelaties (in het kader van EU-Noordzee-programma's bijvoorbeeld).
- En (minder vaak) om de behoefte aan langer durende en meer diepgaande betrekkingen met regio's elders in de wereld (Kronoberg in Zweden bijvoorbeeld).

Die contacten met het buitenland krijgen bij het aangaan ervan door het college van gedeputeerde staten (GS), in meerdere of mindere mate, automatisch een provinciaal belang. De gedeputeerden en de commissaris hebben eenzelfde internationale taakopvatting. De verantwoording van hun optreden op dit punt is ook een reden om deze nota aan u voor te leggen. Sinds 1990 zijn de buitenlandse contacten van het provinciaal bestuur van Drenthe zich over een breed spectrum gaan afspelen. De contacten hebben zich uitgebreid binnen de EU en ook daarbuiten, via officiële contacten met Polen (in 1990) en met de Republiek Wit-Rusland in (1991), met Roemenië (in 1996) en met Bosnië-Herzegovina (in 1997).

Ook met regio's buiten Europa heeft Drenthe langdurige contacten, namelijk met de Molukken en met de provincie North-West in de republiek Zuid-Afrika. Een groot deel van die betrekkingen heeft een paar jaar geduurd. Momenteel (anno 2002) lopen de buitenlandse contacten vooral in EU-verband en met de Molukken.

In ons Bestuursprogramma 1999-2003 Besturen in balans, hoofdstuk 3 (Samenwerkend Drenthe) schreven wij:

"In het kader van onze duurzame, multiculturele provincie worden ook de relaties met onze partners in de ontwikkelingslanden en oostbloklanden gecontinueerd. Er is wel ruimte om bestaande relaties te heroverwegen. Uitwisseling en samenwerking leggen een goede basis om begrip te kweken voor elkaars cultuur."

Aan de "ruimte voor heroverweging" geven wij vorm met voorliggende Nota buitenland. Bij een heroverweging hoort een terugblik, een beschrijving van het de afgelopen jaren gevoerde beleid in de buitenlandcontacten. Wij hebben daarbij als startpunt gekozen voor 1990. Dat is zowel het jaar nadat de eerste Drentse beleidsnota voor ontwikkelingssamenwerking werd vastgesteld als het jaar nadat de grenzen met Oost-Europa voorgoed waren weggevallen. Kort daarna is Drenthe mee gaan doen in het Europa van de Regio's.

Doel van de nota, beoogd effect

Met deze Nota buitenland willen wij in de eerste plaats verantwoording afleggen van de wijze waarop wij de afgelopen jaren relaties hebben onderhouden met het buitenland. Wij hebben daarbij gekozen voor een brede, integrale aanpak. U krijgt daarmee een feitelijk overzicht van het Drentse "buitenlandbeleid" van de afgelopen twaalf jaren. De beschrijvende inventarisatie van de buitenlandse contacten uit de jaren 1990-2002 en van het daarvoor uitgezette beleid hebben wij opgenomen in een bijlage bij de Nota buitenland, waarnaar wij hier korthedshalve verwijzen.

De nota bevat verder een korte evaluatie van de ervaringen die wij hebben opgedaan met het buitenlandbeleid. Door verantwoording voor het gevoerde beleid af te leggen en het te evalueren, wordt het mogelijk het bestaande buitenlandbeleid te heroverwegen en voorstellen voor het toekomstige buitenlandbeleid toe te lichten.

Daartoe hebben wij uit de evaluatie een aantal conclusies getrokken die goed kunnen dienen als gedragslijnen voor het onderhouden van contacten met het buitenland in de toekomst. Een samenvatting van concrete beleidsvoornemens die uit deze heroverweging voortkomt, hebben wij voor de duidelijkheid een plaatsje gegeven in een samenvatting in het laatste hoofdstuk. Daarin is ook opgenomen het voorstel van een nieuw krediet Buitenland.

Daarmee presenteren wij hier een eerste integrale Nota buitenland voor Drenthe.

1. VERANTWOORDING BUITENLANDBELEID 1990-2002 EN EVALUATIE

1.1. Plaats van het college van GS in het buitenlandbeleid

In de inleiding hebben wij aangegeven dat GS geregeld contacten hebben met het buitenland. De EU en alle internationale betrekkingen daarnaast vormen bijna een aspect van het dagelijks werk van de provinciale bestuurders. Die relaties spelen zich af op alle mogelijke provinciale beleidsterreinen. Kennismaking en kennisuitwisseling zijn de kenmerken daarvan. In EU-verband gaat het vaak om de Drentse bijdrage aan de uitvoering van diverse EU-programma-doeleinden.

De Commissaris van de Koningin (CvdK) in Drenthe onderhoudt contacten met Duitsland in het kader van de openbare orde en veiligheid. Zo is bijvoorbeeld de kerncentrale Lingen (Niedersachsen) onderwerp van bespreking omdat deze centrale vlak over de Nederlands-Duitse grens ligt. De commissaris is ook betrokken bij de Nederlands-Duitse samenwerkings-ontwikkeling van de politie.

Hij leidt verder op verzoek handelsdelegaties in het buitenland. Hij is, in roulatie met de andere partners, voorzitter van de Nieuwe Hanze Interregio (NHI) en betrokken bij de Eems Dollard Regio (EDR). Verder komt het buitenlandbeleid van de commissaris aan de orde bij bezoeken aan Drenthe van de ambassadeurs van diverse landen. Hierbij wordt onder meer gesproken over economische mogelijkheden van Drenthe ten opzichte van het desbetreffende land. Meestal brengt hij dan samen met de ambassadeur een bedrijfsbezoek aan een aan het land gelieerd bedrijf. Gesproken wordt dan over de huidige situatie en even-tuele nieuwe mogelijkheden en contacten. Ook bij bezoeken van de commissaris met ambassadeurs aan gemeenten wordt besproken of en in hoeverre de ambassadeur voor bedrijven of logistieke mogelijkheden een brugfunctie kan vervullen naar zijn land.

In al deze situaties wordt in ieder geval bereikt dat er gemakkelijker contacten kunnen worden gelegd tussen in Drenthe opererende bedrijven, Drentse gemeenten en het buitenland.

1.2. Beschrijving aandachtsgebied van de Nota buitenland

1. Buitenlandse contacten spelen zich eerst en vooral af binnen de EU. In deze wordt dan ook uitvoerig stilgestaan bij dit omvangrijke en meest substantiële onderdeel van het Drentse buitenlandbeleid.

Inmiddels speelt het EU-beleid zich niet meer af in de huidige vijftien lidstaten alleen. Uitbreiding van de EU met tien nieuwe toetredingslanden (Estland, Letland, Litouwen, Polen, Tsjechië, Hongarije, Slowakije, Slovenië, Cyprus en Malta) staat op de rol per 1 januari 2004. Roemenië en Bulgarije staan op de nominatie om per 1 januari 2007 lid te worden van de EU.

Van het Drentse EU-beleid maakt ook het project Drenthe in Europa deel uit. Hierbij gaat het om het verzekeren van toepassing van Europese regelgeving en beïnvloeding van Europese beleidsvorming in het provinciehuis.

In de historische inventarisatiebijlage treft u verder een korte beschrijving aan van:

- Drenthe en de provincie Poznan/Wielkopolska¹, Polen (dateert uit 1986). Overeenkomst gesloten in oktober 1990, niet op termijn gezet. Beëindigd in 1992;
- Drenthe en de provincie Suceava, Roemenië (dateert uit 1996). Overeenkomst gesloten in 1997, voor ten minste drie jaar. Vernieuwing van de overeenkomst is niet aan de orde gesteld in 2000, in afwachting van deze Nota buitenland.

2. Drenthe heeft internationale contacten met regio's buiten Europa. Die vonden plaats in het kader van de bijdrage aan het provinciaal beleid op het gebied van ontwikkelingssamenwerking.

Daarnaast heeft de provincie een relatie met de Molukken. Deze hulprelatie is vooral gebaseerd op historische banden tussen inwoners van de provincie Drenthe en de eilandengroep. Hier komen voorlichtings- en bewustwordingsactiviteiten voort van organisaties als de Nederlandse Organisatie voor Internationale Ontwikkelingssamenwerking (Novib), Stichting TitanE, alsmede het Drents-Groningse Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking (COS), gericht op de Drentse bevolking.

In de historische inventarisatiebijlage treft u een korte beschrijving aan van:

- Drenthe en de provincie North-West, Zuid-Afrika (dateert uit 1996). Overeenkomst gesloten voor 1997-2000. Overeenkomst niet verlengd, in afwachting van de Nota buitenland;
- Drentse hulp aan de Molukken (begonnen in de jaren tachtig). Geen overeenkomst gesloten.

3. Een aantal buitenlandse contacten van Drenthe heeft zich afgespeeld in Europese landen, die niet op de nominatie staan om lid te worden van de EU. Deze vorm van samenwerking heeft ons geleerd wat de behoeften en mogelijkheden in dat soort landen in Europa en in de rest van de wereld zijn.

In de inventarisatiebijlage treft u een korte beschrijving aan van:

- Drenthe en de republiek Wit-Rusland (1990-1992). Overeenkomst gesloten in februari 1991, niet op termijn gezet. Beëindigd in 1992;
- Drenthe en Bosnië-Herzegovina (1997-2000). Geen overeenkomst gesloten.

Deze ordening in drie sporen van buitenlandbeleid willen wij in deze Nota buitenland aanhouden.

1.3. Evaluatie buitenlandbeleid

Het door ons sinds de jaren negentig gevoerde buitenlandbeleid blijkt even kleurrijk als leerrijk te zijn.

Het EU-beleid en de samenwerking binnen West-Europa anderszins verloopt goed en is vaak zelfs succesvol. Dit is te danken aan de voorzieningen die de Europese samenwerking in het algemeen en de Europese programma's te bieden hebben. De beleidskaders en -doelen zijn duidelijk en sluiten veelal aan op de behoeften in de praktijk, een planmatige aanpak en de projectenstructuur garanderen een goed verlopend proces en financiële inkomsten zijn voor de provincies steeds verzekerd.

¹ Na een provinciale reorganisatie in Polen in 1998 ging de oude provincie Poznan verder onder de naam van de nieuwe provincie Wielkopolska.

Dat is niet het geval bij alle buitenlandse projecten en samenwerkingsrelaties. Onderzoek en evaluatie van buitenlandse contacten en projecten die buiten EU-verband zijn opgezet, hebben ons geleerd dat het ook anders en daarmee minder goed kan verlopen. Wij hebben hieruit drie belangrijke conclusies getrokken voor onze toekomstige gedragslijnen (zie paragraaf 1.7.).

1.4. De ambities van het provinciaal beleid

De ambities in het buitenlandbeleid buiten EU-verband (en buiten het beleid voor ontwikkelings-samenwerking) zijn, terugkijkend, vooral ingegeven door belangrijke historische ontwikkelingen in de tijd zelf. De materiële grenzen van Oost-Europa kwamen rond 1990 te vervallen, de Oost-Europese landen waardeerden de contacten met het Westen zeer. En voor het Westen lagen er achter het voormalige IJzeren Gordijn tal van uitdagingen, van politieke, economische, bestuurlijke en humanitaire aard. Iedereen was daarin geïnteresseerd, ook Drenthe. Bedrijven, gemeenten, humanitaire organisaties en ook de provincie voelden de uitdaging om daarheen te gaan en de helpende hand te bieden of kansen te verkennen.

In de praktijk bleken de uitdagingen nog wel eens groter te zijn dan de mogelijkheden, ook voor ons provinciaal bestuur. Er was vaak sprake van veel grotere verschillen in cultuur, in politieke en maatschappelijke structuren en in economische verhoudingen, dan van tevoren ingeschat. Daarnaast vormde de fysieke afstand ongewild een barrière voor daadwerkelijke contacten en overleggen. Juist deze rechtstreekse contacten en overleggen zijn van cruciaal belang om de relaties goed te kunnen uitbouwen. Immers, slechts dán leer je de mensen kennen en worden de problemen van de ander en de rol die wij kunnen spelen pas echt duidelijk.

In de jaren 1990-1997 hebben wij voor bijna iedere samenwerking met een regio in Oost-Europa een soort overeenkomst gesloten met de provincie Poznan/Wielkopolska in Polen, met de republiek Wit-Rusland en met de provincie Suceava in Roemenië. Dat geldt ook voor de relatie met de provincie North-West van de Republiek Zuid-Afrika, zij het dat die past in een ander beleidskader, namelijk dat van ontwikkelingssamenwerking. Het sluiten van overeenkomsten geeft de ernst aan waarmee wij onze buitenlandse betrekkingen wilden aangaan. Wat er vóór het aangaan van de overeenkomsten nog wel eens bij is ingeschoten, was voldoende persoonlijk vooronderzoek door degenen die de relaties moesten onderhouden; de Drentse bestuurders. Daardoor bleef het moeilijk in te schatten hoe de situatie in die buitenlandse regio werkelijk was, wat de ontwikkelingsmogelijkheden daar waren om van de Drentse voorzieningen gebruik te maken, wat bij de partners werkelijk ten grondslag lag aan hun behoefte aan samenwerking met een westerse "mogendheid".

Als gevolg van het ontbreken van een vooronderzoek, is de samenwerking van Drenthe met regio's in het buitenland vaak niet zo succesvol verlopen als werd gehoopt bij het aangaan ervan. Uit de verschillende evaluaties van de gesloten overeenkomsten blijken beide partners in hun ambities teleurgesteld te zijn. De provincie, omdat de geboden hulp in de gegeven omstandigheden betrekkelijk weinig zoden aan de dijk kon zetten, de regiopartner omdat de hulp niet zo groot was als verwacht.

Oorzaken daarvoor liggen in de verschillen in ontwikkeling tussen Drenthe en de regio's in het buitenland. Achteraf waren die verschillen groter dan van tevoren gedacht en ingeschat. Daardoor waren successen en resultaten maar moeilijk te behalen. Weer als gevolg daarvan, nam het Drents bestuurlijk draagvlak af. Verder maakte juist de achterstand in ontwikkeling de hulpvraag aan Drenthe groter dan zich aanvankelijk liet voorzien. Over en weer waren taal en communicatie nog wel eens een probleem, terwijl bijvoorbeeld ook het vermogen bij de buitenlandse partners om zelfstandig projecten in te dienen die voldeden aan de eisen voor Europese programma's, nog wel eens ontbrak.

Het inzicht in de verklaring van de soms moeizame relaties met het buitenland is mettertijd gegroeid.

Toen een convenant voor de regeling van de samenwerking met Bosnië-Herzegovina op de agenda stond, hebben wij dan ook besloten, samen met onze partner op dit punt, de provincie Limburg, eerst zelf een fact-finding-missie eropuit te sturen. Mede op basis van de berichten van die commissie hebben wij ons kunnen realiseren hoe moeilijk wij aan de verwachtingen rond de samenwerking met de beoogde partner tegemoet zouden kunnen komen. Een overeenkomst Drenthe/Limburg met Bosnië-Herzegovina was dan ook wel in concept voorbereid, maar wij hebben hem niet getekend.

1.5. De rol van de provincie in het buitenlandse contact

Bestudering van de buitenlandcontacten van Drenthe (buiten de EU om) leert verder, dat de initiatieven daarvoor vaak bij anderen lagen. Vanuit onze betrokkenheid bij internationale ontwikkelingen en onze rolopvatting in de samenleving (het ondersteunen van het Drentse bedrijfsleven, bijvoorbeeld) zijn wij daar op ingegaan. Waarschijnlijk als gevolg daarvan echter is de aansluiting van de contacten op de eigen doelen/belangen er dus nog wel eens bij ingeschoten. Dat is achteraf alleszins begrijpelijk. Als deel van een welvarend land hebben wij ons gerealiseerd dat wij feitelijk meer kunnen brengen naar dan halen uit bijvoorbeeld het Oost-Europese buitenland.

1.6. De hulp aan/samenwerking met de Molukken

In één vorm van hulpverlening heeft de provincie al jarenlang wel succesvol buitenlands beleid kunnen voeren, zelfs zonder dat er een overeenkomst of structureel krediet aan ten grondslag ligt.

Wij bedoelen hier de incidentele humanitaire hulpverlening aan de Molukken, zoals we die met name de laatste jaren in nauwe samenwerking met de Waterleidingsmaatschappij Drenthe (WMD) hebben verleend. Ook grote internationale hulpverleningsorganisaties werken daaraan mee; de Novib, de Stichting TitanE en het COS, niet alleen op de Molukken zelf, maar ook in onze provincie Drenthe. Over de ambities en de resultaten van de hulp op de Molukken rapporteren zij regelmatig terug aan ons bestuur en aan de Drentse bevolking. De kwaliteit van hun inspanningen daar en hier maakt een belangrijk deel uit van onze beleidsafweging om die hulp in elk geval voort te zetten.

De hulpverlening aan de Molukken heeft vooral historische wortels: de verbondenheid met de Molukken die de Drentse bevolking voelt. Zij past daarnaast, met haar voorlichtings- en bewustwordingsactiviteiten, in het provinciale beleid op het gebied van ontwikkelingssamenwerking.

1.7. Gedragslijnen

Wij hebben uit de opgedane ervaringen de volgende drie gedragslijnen voor het buitenlandbeleid ontwikkeld.

- a. Wij kiezen voor samenwerking met het buitenland in het kader van hetzij een EU-programma, hetzij een speciaal daarvoor ontwikkelde projectopzet.

De ervaring van de afgelopen twaalf jaren heeft ons geleerd, dat met name de langdurende en meer diepgaande betrekkingen het beste kunnen plaatsvinden, hetzij in het kader van een

EU-programma, hetzij in de vorm van een speciaal daarvoor ontwikkeld project, dat gebaseerd is op weloverwogen afspraken van beide partijen.

Met buitenlandse contacten in projectvorm willen wij zeggen: gebaseerd op een plan van aanpak dat duidelijk is afgeperkt in tijd en resultaten, voorafgegaan door een degelijk vooronderzoek naar mogelijkheden en kansen, alsmede voorzien van voldoende, bij de ambitie en de uitgetrokken tijd passende middelen en capaciteit ("boter bij de vis").

Projectvorm wil verder ook zeggen: sturen op gemaakte afspraken en eventueel gesloten overeenkomst, met regelmatige ontmoetingen (ook op bestuurlijk niveau) en op tussentijdse evaluaties.

b. Wij nemen ons voor in het buitenlandbeleid meer aan te sluiten op eigen schaal en doelen.

De ervaring van de afgelopen twaalf jaren heeft geleerd, dat de provincie met dat voornemen met name in het EU-beleid heel goed zelfstandig kan opereren. Dat is onder meer gebeurd in de keuze voor de relatie met Kronoberg, Zweden. Het verdient in het algemeen aanbeveling dat wij als provincie, waar nodig samen met partners (dit is voor deelname aan allerlei Europese programma's een vereiste) en waar mogelijk onafhankelijk van andere partners, daarbij nog meer letten op de aansluiting op Drentse schaal en doelstellingen. De "Drentse schaal" mag natuurlijk, bijvoorbeeld op cultureel gebied, niet betekenen dat wij daarmee verbreding en verandering van onze kijk op de wereld willen uitsluiten, integendeel. Waar het om gaat is, dat wij in het algemeen verwachten dat er meer voordelen zijn te behalen, meer geleerd en beter samengewerkt kan worden, met en via contacten met vergelijkbare regio's in het buitenland.

c. De (humanitaire) hulpverlening van de provincie Drenthe aan de Molukken willen wij voortzetten.

Hier gaat het niet om een feitelijke gedragsregel, maar om een zienswijze op beleid. Wij achten de voortzetting van de hulp aan deze eilandengroep in Indonesië van groot belang.

Onze overwegingen daarvoor zijn gelijk aan die, welke wij hiervóór onder paragraaf 1.6 hebben uiteengezet, ingegeven door historische verbondenheid en passend in ons ontwikkelings-samenwerkingsbeleid.

2. DRENTHE EN HET BELEID GERICHT OP DE EU

2.1. Europees beleid van Drenthe

De EU is voor Drenthe van groeiende betekenis. De Europese eenwording heeft haar ontstaan te danken aan de economische integratie (de Europese Economische Gemeenschap (EEG)). Sinds een aantal jaren verbreedt de eenwording zich over andere beleidsvelden. Onderwerpen als milieubeleid en asielbeleid maken tegenwoordig deel uit van de EU. Veel regelgeving van de EU doet zich ook op provinciaal niveau gelden. Binnen de EU lijken nationale grenzen te vervagen, terwijl regio's aan belang winnen. De belangstelling van de EU voor de regio's blijkt uit de instelling van het Comité van de Regio's in het Verdrag van Maastricht in 1992. Van dit adviesorgaan van de Europese Commissie en van het Europees Parlement is Drenthe ook lid geworden. De invloed van deze ontwikkelingen op het provinciaal beleid is aanzienlijk en zal in de toekomst alleen maar toenemen. Europa, in de zin van de EU, is daarmee sinds 1992 voor Drenthe, feitelijk geen buitenland meer.

Gaandeweg hebben wij een relatie met Europa gekregen en hebben wij geleerd ons eigen Europees beleid te bepalen. Daartoe hebben wij samen met deze provincies Groningen en Fryslân, het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) een gemeenschappelijke regeling in het leven geroepen. In SNN-verband wordt de gezamenlijke Europa-strategie per bestuursperiode bepaald. In SNN-verband wordt ook het Kompas-programma, dat deels uit EU-programma's en fondsen bestaat, uitgevoerd. Daarnaast neemt Drenthe ook zijn eigen grensoverschrijdende initiatieven, daarbij waar mogelijk optimaal gebruikmakend van de ondersteuningsmogelijkheden die de EU biedt.

Zo hebben wij onlangs nog aanvragen ingediend bij Brussel voor financiering van drie projecten (op het gebied van Economie, Verkeer en Vervoer, Ruimte en Water) in het kader van het programma INTERREG IIIB, dat wil zeggen het Europees Noordzeeprogramma.

Voor een goed begrip:

INTERREG IIIA-programma's gaan over grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten tussen regio's aan weerszijden van de grens, zoals bijvoorbeeld door de EDR uitgevoerd.

INTERREG IIIB-programma's gaan over transnationale samenwerkingsprojecten tussen regio's uit landen (al dan niet EU-lidstaten) die rond de Noordzee gegroepeerd zijn (Noorwegen-rechtsom-Schotland).

INTERREG IIIC-programma's betreffen samenwerkingsprojecten van regio's uit (toekomstige) lidstaten, zoals bijvoorbeeld het Hanse Passage-project van de NHI (Noord-Nederland, Noord-Duitsland, Noord-Polen, de Baltische staten en Scandinavië).

Overigens staat op nationaal niveau momenteel ter discussie het voortzetten van het huidige Europees regionaal beleid. Dat heeft veel te maken met de kosten van de aanstaande vergroting van de EU. In die discussie heeft het Nederlands kabinet (inmiddels afgetreden) zich uitgesproken tegen het nog langer "rondpompen" door de provincies van Europese gelden via allerlei EU-programma's.

Het Interprovinciaal Overleg (IPO) heeft in deze discussie stelling genomen met het rapport Nederlandse provincies; visie op het Europees cohesiebeleid in de uitgebreide Unie in hoofdlijnen. Daarin verklaren de Nederlandse provincies, bij monde van het IPO, zich vóór handhaven van de regionale uitvoering van Europese subsidieprogramma's. Overigens is het zo dat Noord-Nederland overweegt in deze discussie nog weer een eigen, afwijkend standpunt in te nemen, dat meer recht doet aan de belangen van Noord-Nederland en daarmee van Drenthe.

In de praktijk voeren wij het EU-beleid dus zoveel mogelijk uit in samenwerking met de provincies Fryslân en Groningen. Daartoe hebben wij samen met deze provincies het SNN, een gemeenschappelijke regeling, in het leven geroepen. In SNN-verband wordt de gezamenlijke Europa-strategie per bestuursperiode bepaald. In SNN-verband ook wordt het Kompas-programma, dat deels uit EU-programma's en fondsen bestaat, uitgevoerd.

2.2. Interregionale samenwerking

Zelf beleid bepalen betekent dat Drenthe individueel of samen met andere provincies contacten kan leggen met andere regio's in andere lidstaten van de EU. Wij doen dat vanuit het belang dat wij, in het gedachtengoed van de EU, hechten aan grensoverschrijdende samenwerking: leren van elkaar, samen sta je sterker. Drenthe zoekt daartoe naar samenwerking met regio's waarmee zij een verwantschap voelt, gelet op schaalgrootte, ligging en vergelijkbare problematiek.

Zo is Drenthe bijvoorbeeld in 1990 één van de initiatiefnemers geweest van de NHI. Van dit samenwerkingsverband zijn behalve Drenthe de Nederlandse provincies Fryslân, Groningen en Overijssel lid, alsmede de Duitse bondsstaten Niedersachsen en Bremen.

De NHI is een politiek en bestuurlijk forum. De activiteiten liggen veelal op het gebied van economie, milieu en cultuur. De NHI-partners zijn alle (min of meer!) gelegen aan de Noordzee en de Oostzee. Zij voelen op grond van die geografische ligging en van een gemeenschappelijk economisch verleden, een onderlinge verbondenheid. De samenwerking heeft steeds gediend als een gezamenlijke lobby richting Brussel/Europese Commissie. De NHI streefde er daarbij naar om extra middelen vrij te krijgen voor haar gezamenlijk doel, de economische structuurversterking.

De NHI is momenteel, anno 2002, bezig daartoe een Hanse Passage-project op te zetten. Dit is een gezamenlijk netwerkvisieproject, gericht op Noord-Nederland, Noord-Duitsland, Polen, de Baltische Staten en Scandinavië. Dit project moet worden ontwikkeld op een zodanige wijze dat het door Brussel kan worden aangemerkt als een EU-programma in de categorie INTERREG IIIC. Een *Letter of commitment* is daarvoor in de maak. De ondertekening ervan door Drenthe staat gelijk aan de bereidverklaring om mee te werken en mee te doen en dus ook mee te betalen aan dit projectprogramma.

Op 28 november 2002 is de provincie Drenthe aan de beurt om voor één jaar voorzitter van de NHI te worden. Dit voorzitterschap zal in het teken staan van:

- de start van het Hanze Passage-project zoals hiervoor uiteengezet;
- de gevolgen van het Hanze Passage-project voor de internationale samenwerking in NHI-verband;
- de zorg voor de continuïteit van het Parlementariërs Forum;
- het benoemen van een thema voor de invulling van het Drentse voorzitterschap.

Drenthe is onlangs ook een samenwerkingsrelatie aangegaan met Kronoberg in Zweden. Vanuit de Noordzee-commissiecontacten (waarvoor programma INTERREG IIIB is bedoeld) willen Kronoberg (initiatiefnemer) en Drenthe als regio's op vergelijkbare bestuurlijke schaal de Noordzee-afspraken zoveel mogelijk in praktische projecten omzetten.

Als een bijzondere vorm van grensoverschrijdende samenwerking willen wij hier nog het Europark noemen: een grensoverschrijdend bedrijventerrein in Coevorden/Emlichheim. Dit project kan gezien worden als een bestuurlijk experiment in het licht van de Europese eenwording. Hierbij zijn niet alleen lokale en regionale overheden aan weerszijden van de grens betrokken, maar ook nationale overheden.

2.3. De EDR: grensoverschrijdende contacten

In de jaren zestig is de EDR ontstaan: een professioneel georganiseerde samenwerking tussen Nederlandse gemeenten in Groningen, Drenthe en Overijssel, alsmede Kamers van Koophandel, met soortgelijke partners aan de andere kant van de Duits-Nederlandse grens. De EDR richt zich op ruimtelijke ordening en infrastructuur, arbeidsmarktsamenwerking, culturele samenwerking, grensoverschrijdende politiewerking en samenwerking op het gebied van de gezondheidszorg.

Provinciale besturen maken er geen deel van uit. De EDR is vergelijkbaar met soortgelijke grensoverschrijdende contacten in andere regio's, die van later datum zijn. Deze samenwerkingsregio's strekken zich uit langs de hele Duits-Nederlandse en Belgisch-Nederlandse grens. Hun bestaan en inmiddels ook dat van de EDR hangt in belangrijke mate samen met de uitvoering van het Europese programma INTERREG IIIA, bij de uitvoering waarvan de provincie overigens wel betrokken is.

2.4. De betekenis van Europese regelgeving

Met het EEG-verdrag is een zelfstandige autonome rechtsorde op Europees niveau in het leven geroepen. Europa is gewoon onze vierde bestuurslaag geworden. Dit betekent dat het Europese recht voorrang heeft op daarmee strijdige nationale bepalingen. Het Rijk is op veel beleidsterreinen voor het provinciaal bestuur niet meer de top van de bestuurlijke piramide, maar een bestuurslaag binnen een bestuurlijke EU-hiërarchie waar wij, als provincie, zelf ook deel van uitmaken.

Er is bovendien een ontwikkeling gaande waarbij steeds meer regelgeving direct op Europees niveau wordt vastgesteld. Op milieugebied is bijvoorbeeld meer dan de helft van de regelgeving uit Brussel afkomstig. Naast het milieugebied is van groot belang voor de provincie de Europese regelgeving ten aanzien van steunmaatregelen, mededinging en aanbesteding.

Zó belangrijk zijn Brussel en Europa geworden, dat wij in het provinciehuis van Drenthe (net zoals in veel andere provincies) het project Europa in Drenthe hebben opgestart. Het gaat hier om een verbreding van het al lopende concernproject Juridische kwaliteitszorg. Doel van het project is de kennis van de Europese wetten en regels in de provinciale organisatie op een zodanig niveau te brengen, dat deze wetten en regels door de provinciale medewerkers goed worden uitgevoerd en fouten kunnen worden voorkomen. Daarbij moet vooral gedacht worden aan Europese regels bij openbare aanbesteding, het verlenen van subsidies aan bedrijven en aan het opvolgen van richtlijnen in de sfeer van ruimte, natuur en milieu.

Daarnaast heeft het project Europa in Drenthe ten doel de provinciale organisatie in bredere zin bij Europa te betrekken. De kennis die in het provinciehuis aanwezig is, zou meer moeten worden gebruikt om de belangenbehartiging in Brussel van munitie te voorzien.

Het project van Drenthe past in de plannen van het IPO om de provincies te ondersteunen in hun relatie met de EU. Ook alle overleg- en adviesgroepen van het IPO moeten zich ontfemen over de Europese dimensie in hun werkveld.

Het IPO heeft, in samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), daartoe het startsein gegeven voor een Kenniscentrum Europees Recht dat de provincies helpt om de Europese wet- en regelgeving in de gaten te houden en er goed mee om te gaan.

Gelet op de groeiende relatie tussen de EU en de Nederlandse provincies, is in 1999 een Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel ingericht, waar twee lobbyisten van de drie noordelijke provincies gehuisvest zijn en een eigen lobbyist van het IPO.

2.5. Nieuwe toetredingslanden van de EU

De EU stelt zich ten doel de economische en sociale samenhang binnen de lidstaten te versterken. Zij besteedt speciale aandacht aan minder welvarende regio's en aan de economische problemen die alle lidstaten treffen: werkloosheid, sociale problemen en scholing en modernisering van de arbeidsmarkt.

In het verlengde van deze doelstelling mag men verwachten dat de "burenhulp" die de EU-landen elkaar nu geven, ook de nieuwe toetredingslanden geldt.

Het Rijk is al een tijdje bezig de toetredingslanden te helpen zich aan te passen aan de EU-standaards. De provinciale rol ten opzichte van deze nieuwe toetredingslanden is nog in ontwikkeling. In verband met de ontwikkeling van een Drentse visie op de toetredingslanden is het van belang dat de portefeuillehouder buitenlandbeleid inmiddels lid is geworden van een commissie van het Europese Comité van de Regio's, genaamd RELEX (relations externes). Juist daar wordt nagedacht over beleidsambities van de lagere overheden ten opzichte van de nieuwe toetredingslanden. Verder zien wij de samenwerking in SNN-verband als het belangrijkste kanaal voor ontwikkeling van een algemene strategie op dit punt. Wij zetten er op in dat in de SNN-nota Europa-strategie 2003-2007 de visie op dit punt wordt geformuleerd.

Drenthe zit in afwachting daarvan niet stil.

Wij zijn immers betrokken bij de ontwikkeling van een INTERREG (IIIC)-programma ten behoeve van het Hanze Passage-project van de NHI, een netwerkvisie voor Noord-Nederland, Noord-Duitsland, Polen, de Baltische Staten en Scandinavië. Een *Letter of commitment* daarvoor is in de maak.

Daarmee zetten wij in zekere zin de lijn voort die wij in het recente verleden (zie de historische inventarisatie in de bijlage) hebben uitgezet. Toen hebben wij al ervaringen opgedaan met contacten met Polen als één van de nieuwe toetredingslanden voor de EU. Hoewel wij de relatie met de provincie Wielkopolska in Polen, in formele zin hebben beëindigd in 1992, weten wij de weg erheen nog goed te vinden.

Roemenië is een ander land dat op de lijst van toetreding staat, zij het pas per 1 januari 2007. Uit de historische inventarisatiebijlage blijkt dat we met de provincie Suceava in dat land een overeenkomst hebben gesloten voor de jaren 1997-2000. De gestelde termijn is inmiddels voorbij.

Inmiddels zijn de relaties met Roemenië stil komen te liggen; op bestuurlijk en op ambtelijk niveau.

Wij nemen ons voor om op dit moment geen samenwerking met de nieuwe toetredingslanden op te starten, maar aan te sluiten op de beleidsvisie die daarvoor wordt ontwikkeld in het kader van de SNN-Europa-strategie 2003-2007.

3. DRENTHE EN HET BELEID OP HET GEBIED VAN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

3.1. Ontwikkelingssamenwerkingsbeleid in Drenthe

Buitenlandbeleid en ontwikkelingssamenwerkingbeleid werden in bestuurlijk Nederland lange tijd beschouwd als rijkstaken en niet als een provinciale beleidstaak. In die zienswijze heeft zich in loop van de vorige eeuw een verandering voorgedaan.

In heel Nederland is zich sinds 1972 het beleid van gemeenten en provincies voor ontwikkelingssamenwerking gaan ontwikkelen. Pas toen namelijk werd het aannemelijk geacht dat ook de lagere overheden uit hun eigen begroting middelen konden vrijmaken om bewustwording te stimuleren, onder meer door voorlichting te geven over ontwikkelingssamenwerking en ook activiteiten op dat gebied anderszins te ontwikkelen. Sinds 1976 is formeel-juridisch de competentie onderkend van een gemeente (provincie) om projectmatig actief te zijn op dit gebied, op voorwaarde dat het gepaard gaat met wezenlijke actie vanuit de bevolking.

In 1988 hadden Drenthe, Flevoland, Utrecht en Limburg weliswaar nog geen provinciale beleidsnota op dat gebied, maar zij gaven wel al subsidies aan dat soort doeleinden.

De eerste provinciale beleidsnota op dit terrein in Drenthe was getiteld Notitie ontwikkelingssamenwerking en dateert uit 1989. Deze beleidsnota ging over de volgende beleidsonderwerpen.

- Uitleg van het begrip Ontwikkelingssamenwerking (waarbij het niet alleen om bestrijding van honger gaat).
- Onderzoek naar een COS in Drenthe.
- Het krediet Vormings- en ontwikkelingssamenwerking.
- Het ondersteunen van gemeentelijke initiatieven.
- Projectkoppeling met de Derde Wereld.

Het belangrijkste en algemene beleidsdoel was: het stimuleren van een duurzame betrokkenheid van de Drentse bevolking bij het ontwikkelingsvraagstuk door middel van het stimuleren van voorlichting en bewustwording. Dit provinciaal beleid heeft een eigen plaats gekregen, naast die van het Rijk en de gemeenten.

Instrumenten: een krediet Projectkoppeling (€ 11.345,-), een fonds ter stimulering van gemeentelijke initiatieven (€ 24.050,-) en een COS in wording.

Eerste activiteiten van het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid waren (september 1989):

- de ondersteuning van een antiapartheidsproject in Tanzania (SOMAFCO, Solomon Mahlangu Freedom College) voor drie jaar, als projectkoppelingproject ad € 6.807,- per jaar;
- de ondersteuning van een project op de Molukken (pilotproject Herbebossing, genaamd Gunung Nona in en om de stad Ambon), ingediend door het Platform Ontwikkelingssamenwerking in Drenthe, een driejarig project ad € 4.538,- per jaar.

En daarmee was het beschikbare krediet € 11.345,- voor de jaren 1989-1991 voor provinciale projectkoppeling besteed.

In 1996 is het provinciaal ontwikkelingssamenwerkingsbeleid herijkt en geactualiseerd. De nieuwe beleidsnota heet: Internationale samenwerking, actualisering provinciaal beleid ontwikkelingssamenwerking.

Er staat geen nieuw doel in, wel de beschrijving van de coördinerende rol van de provincie: "Vanuit haar visie opteert de provincie voor een coördinerende rol. In deze fase van verbreding en intensivering van samenwerking tussen overheden kan de provincie zich optimaal manifesteren in een coördinerende rol. De provincie als actieve schakel tussen gemeenten en COS in verdere totstandkoming en samenwerking."

Samenvatting en conclusies van deze beleidsnota luiden:

- ondersteuning op provinciaal niveau van COS, met € 23.143,- per jaar
- voorlichtings- en bewustwordingsactiviteiten, met € 9.075,- per jaar
- provinciale projectkoppeling (subsidiëring Kopano) ad € 12.343,- per jaar
- verbreding voorlichting en bewustwording, met € 22.689,- ten behoeve van zonnecellen-project op de Molukken en € 9.075,- voor educatieve projecten (beide eenmalig 1996)
- provinciale rol blijft een coördinerende rol (met behulp van beschikbare ambtelijke capaciteit)
- eigen activiteiten provincie (voorbeeldfunctie waarmaken, stage- en uitwisselingsprojecten), per maand

3.2. Het COS, provinciale instelling voor ontwikkelingssamenwerking

Sinds 1991 wordt het COS als professioneel ondersteuningsinstituut door de provincie gesubsidieerd met een budgetsubsidie van € 23.143,-.

Het Drentse COS vervult in het provinciaal beleid de steunfunctie voor ontwikkelingssamenwerking, ook wel "internationale samenwerking" genoemd. Dit betekent dat het COS zich niet vastlegt op één taakopvatting, maar werkt vanuit de begrippen Rechtvaardigheid, Gelijkwaardigheid en Duurzaamheid. Het COS werkt met veel organisaties en groepen samen. De basisfuncties zijn:

- servicebureau (info, uitlenen documentatie en vergaderruimte)
- advisering en begeleiding (adviezen over beleid, subsidies, opzet projecten en begeleiding groepen)
- projectuitvoering en -bemiddeling (activiteiten en materiaal voor specifieke doelgroepen ontwikkelen, meestal in opdracht van derden)
- initiëren en stimuleren (nieuwe werkvormen, activiteiten en samenwerkingsverbanden, nieuwe doelgroepen bereiken)

Het COS geeft tevens uitvoering aan gezamenlijke, met de andere COS-sen ontwikkelde projecten.

Het provinciaal budget voor het COS bedraagt sinds 1991 € 23.143,- per jaar. Dat wordt sinds 1995 aangevuld met een landelijke bijdrage van € 56.723,- per jaar. Inhoud van beleid wordt door de provincies Drenthe en Groningen en de landelijke koepelorganisatie voor de COS-sen samen bepaald. Met ingang van 1997 valt het COS, net als alle andere provinciale welzijnsinstellingen, onder het provinciale budgetsubsidiergiem.

In de tussentijdse evaluatie Herijking CWZ-beleid, die vanaf 2003 op onderdelen plaatsvindt, is geen evaluatie van dit beleidsonderdeel of van het COS voorzien. Daarom willen wij hierbij doel en rol van de provincie op het gebied van ontwikkelingssamenwerking in hun huidige vorm bevestigen voor de komende jaren.

In het kader van ontwikkelingssamenwerking en bewustwording zijn wij in de jaren negentig een tweetal samenwerkingsrelaties met het buitenland aangegaan: met de provincie North-West van de republiek Zuid-Afrika en met de eilandengroep Molukken, deel van de republiek Indonesië.

Met de provincie North-West van de Republiek Zuid-Afrika hebben wij in 1997 een overeenkomst gesloten in de vorm van een Memory of Understanding (MoU). Het ging daarbij om een partnerkoppelingsproject voor drie jaar, dat wij zijn aangegaan als lid van een Noord-Nederlands samenwerkingsverband (waarbij de provincie Groningen en een aantal Drentse en Groningse gemeenten waren aangesloten). Deze overeenkomst liep tot 2000.

De samenwerking op basis van de MoU is inmiddels feitelijk beëindigd. Het Noord-Nederlands samenwerkingsverband uit 1997 bestaat ook niet meer. Daarmee heeft samenwerking vanuit de lagere overheden in Noord-Nederland met de provincie North-West van de Republiek Zuid-Afrika een meer incidenteel, projectmatige karakter gekregen (zoals in de vorm van een afvalbeheerproject van de gemeente Assen met Vryburg in Zuid-Afrika).

Voor een nadere toelichting op de geschiedenis van de MoU met Zuid-Afrika verwijzen wij u naar de historische inventarisatiebijlage.

De samenwerking met de Molukken is geen formele samenwerkingsrelatie, zij is een hulpverleningsrelatie met alle kenmerken van een goede vorm van ontwikkelings- en bewustwordingsbeleid.

De Novib, de Stichting TitanE en het COS, alsmede de WMD werken actief aan de hulpverlening, niet alleen op de Molukken zelf, maar ook in onze provincie Drenthe. De internationale hulpverleningsorganisaties rapporteren terug aan ons en aan de Drentse bevolking over de ambities en resultaten van de hulp op de Molukken.

Die hulpverlening aan de Molukken heeft, *last but not least*, ook historische wortels: de verbondenheid met de Molukken die de Drentse bevolking voelt. De kwaliteit van de inspanningen daar en hier, alsmede die historische verbondenheid, maken een belangrijk deel uit van onze beleidsafweging om die hulp in elk geval voort te zetten.

4. DE PROVINCIE DRENTHE EN HAAR RELATIE MET LANDEN ELDERS IN DE WERELD

Momenteel (herfst 2002) is er in Drenthe geen sprake van relaties/samenwerkingsverbanden met:

- hetzij Europese landen die niet op de nominatie staan om toe te treden tot de EU;
- hetzij landen, ook buiten Europa, die niet in het aandachtsgebied van ontwikkelings-samenwerking en bewustwording vallen.

Hier gaat het om een derde categorie van buitenlandbeleid, waarvoor tot nu toe geen beleid, geen doelen en geen middelen of formatie beschikbaar zijn. Het is ook de vraag of dat gewenst is.

In het verleden heeft Drenthe wel contact gehad met dit soort landen, zoals Wit-Rusland en Bosnië-Herzegovina (zie de historische inventarisatiebijlage). Daarmee kunnen we zeggen dat wij uit een zekere ervaring spreken als het gaat om samenwerking met of hulpverlening aan deze landen. Op die grond durven wij zeggen dat een verzoek om hulp of samenwerking uit die landen toch het beste kan worden beschouwd als een vraag om humanitaire hulpverlening.

Wij hebben met de vragen uit deze landen de afgelopen jaren ervaring opgedaan. Wij verwachten niet dat het hier om buitenlandbeleid gaat van meer dan incidentele vorm. Reden waarom wij hebben besloten om voor hulpvragen uit landen die niet tot de EU of de EU-toetredingslanden gerekend kunnen worden en die ook niet horen bij het aandachtsgebied van ontwikkelingssamenwerking in de Derde Wereld, geen afzonderlijk beleid te ontwikkelen. Over de eventuele hulpvragen uit die landen willen wij op ad-hocbasis en met incidentele middelen een beslissing nemen. Daarbij kiezen wij voor een projectmatige aanpak en zoeken wij aansluiting op eigen schaal en doelstellingen (de nieuwe gedragslijnen).

5. INSTRUMENTERING EN FINANCIERING BUITENLANDBELEID

Terugkijkend op de wijze waarop de provincie de laatste jaren relaties en samenwerking met het buitenland is aangegaan, kan worden vastgesteld:

- dat voor het EU-beleid en voor het beleid op het gebied van ontwikkelingssamenwerking steeds beleidsnota's zijn ontwikkeld en vastgesteld (de vierjaarlijkse SNN-nota Europa-strategie en het ontwikkelingsbeleid in beleidsnota's uit 1989 en een herijking ervan uit 1996);
- dat de kredieten en formatieruimte voor de beleidsadviezen, uitvoering en coördinatie over zowel het EU-/grensoverschrijdende samenwerkingsbeleid als over het ontwikkelings-samenwerkingsbeleid, structureel in de provinciale begroting zijn opgenomen (hoofdstukken 7 en 8);
- dat voor al het andere buitenlandse beleid, zoals de Europese landen die voorlopig nog niet in aanmerking komen voor toetreding tot de EU, maar ook alle andere landen in de grote wijde wereld, geen formeel beleid bestaat;
- dat hiervoor dus ook geen apparaatskosten en subsidiekredieten beschikbaar zijn.

Anders gezegd:

1. voor het EU-beleid is structureel geld en capaciteit (een parttime Europa-coördinator bij de Productgroep Economie) beschikbaar, zoals te zien in de provinciale begroting 2003 onder hoofdstuk 7, doelstelling 37005 (specificatie 2003);
2. voor het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid is eveneens structureel geld en capaciteit beschikbaar (een parttime beleidsmedewerker ontwikkelingssamenwerking bij de Productgroep Cultuur en Welzijn), zoals te zien in de provinciale begroting 2003 onder hoofdstuk 8, prestatie 38403;
3. voor het derde spoor in het buitenlandbeleid, dat de landen elders in de wereld betreft, kunnen wij alleen op ad-hocbasis incidentele middelen beschikbaar stellen.

Gegeven deze beschrijving zijn onze mogelijkheden voor het voeren van een zelfbewuster buitenlandbeleid beperkt. In de provinciale begroting zijn bovendien middelen gereserveerd voor samenwerkingsrelaties die inmiddels ten einde zijn gekomen, namelijk met Roemenië en met de provincie North-West in Zuid-Afrika. Reden waarom wij u voorstellen voor het integrale buitenlandbeleid per 1 januari 2003 een nieuw krediet voor eigen uitgaven in te stellen. Dit krediet, genaamd het krediet Buitenland, stellen wij ons voor te formeren uit twee bestaande kredieten in de begroting 2003, hoofdstuk 8:

- Subsidieregeling activiteiten internationale en ontwikkelingssamenwerking	€ 23.000,--
- Kosten projecten internationale ontwikkelingssamenwerking	<u>- 49.000,--²</u>
Totaal	<u>€ 72.000,--</u>

Voor een goed begrip: deze posten zijn beschikbaar op de provinciale begroting náást begrotingsposten voor onder meer diverse waarderingssubsidies, voor het COS, voor de NHI en voor de cofinanciering van Europese subsidies.

² Deze post is bestemd voor de provinciale financieringsbijdrage aan projecten in Suceava, Roemenië en de provincie North-West in Zuid-Afrika.

Wij stellen voor dit nieuwe krediet Buitenland, groot €72.000,-, per 1 januari 2003 in te stellen bij de eerstvolgende begrotingswijziging. Daarbij leggen wij tevens het besluit aan u voor om (eveneens per 1 januari 2003) de Subsidieregeling activiteiten internationale en ontwikkelings-samenwerking in te trekken.

Aan het buitenlandbeleid willen wij met de financieringsmogelijkheden en met de bestaande formatie, alsmede met het nieuwe krediet Buitenland, op verantwoorde en projectmatige wijze uitvoering geven.

Dat betekent dat wij voorstellen voor toekomstige projectplannen met regio's elders in de wereld, met wie wij een samenwerkings- of hulpverleningsrelatie op het oog hebben, als volgt te handelen:

- op basis van de gedragslijn, zoals beschreven onder hoofdstuk 1, dat wil zeggen passend bij eigen schaal en doelstellingen;
- voldoende middelen beschikbaar stellen voor het vooronderzoek, de projecttermijn zelf en de evaluatieverantwoording van het project;
- met de daarbij horende personele capaciteit voor de duur van het hele project.

Wij willen geen buitenlandbeleid voeren zonder "boter bij de vis!" te doen.

6. VERZAMELING/SAMENVATTING BELEIDSVOORNEMENS

In deze notitie is ingegaan op:

- de inventarisatie en de evaluatie van het buitenlandbeleid van de afgelopen twaalf jaar;
- de ontwikkeling van een tweetal gedragslijnen daaruit;
- het voorstellen van een aantal beleidsvoornemens daaruit die van belang zijn voor (het) komende ja(a)r(en) op het gebied van de EU, de ontwikkelingssamenwerking en op het beleid met eventuele andere regio's en landen die daarbuiten vallen;
- de instelling van een nieuw krediet Buitenland.

In dit hoofdstuk wordt een samenvatting gegeven van de beleidsvoornemens die horen bij vorengenoemde ordening in een aantal algemene gedragslijnen (hoofdstuk 1) en drie soorten "buitenland" (hoofdstukken 2, 3 en 4), alsmede ten aanzien van instrumentering en financiering van het buitenlandbeleid.

Hoofdstuk 1

Voorstel voor algemene gedragslijnen

1. Wij kiezen voor diepgaande, langdurige samenwerking met het buitenland in de vorm van hetzij een EU-programma, hetzij een speciaal daarvoor ontwikkeld project.
2. Wij hebben een buitenlandbeleid waarin wij aansluiting zoeken op regio's op eigen schaal en op eigen doelstellingen.
3. De (humanitaire) hulpverlening van de provincie Drenthe aan de Molukken willen wij voortzetten.

Hoofdstuk 2

EU-beleid

Voor de actualisering van het Drentse EU-beleid verwijzen wij naar de aanpak en de uitwerking van het Europa-beleid in SNN-verband. De vaststelling daarvan staat voor volgend jaar op de rol, onder de titel SNN-nota Europa-strategie 2003-2007.

Wij zijn voornemens optimaal gebruik te maken van de ondersteuningsmogelijkheden die de EU biedt.

Wij zullen in SNN-verband onze eigen zienswijze op de wijze van voortzetting van de Europese regionale steunverlening van na 2006 ontwikkelen en propageren.

Op 28 november 2002 is de provincie Drenthe aan de beurt om voor één jaar voorzitter van de NHI te worden. Dit voorzitterschap zal in het teken staan van:

1. de start van het Hanze Passage-project zoals hiervoor uiteengezet;
2. de gevolgen van het Hanze Passage-project voor de internationale samenwerking in NHI-verband;
3. de zorg voor de continuïteit van het Parlementariërs Forum;
4. het benoemen van een thema voor de invulling van het Drentse voorzitterschap.

"Europa-proof"

Wij zullen de Drentse provinciale organisatie via het project "Europa in Drenthe" Europa-proof maken.

Toetredingslanden

Wij stellen voor dat het beleid, gericht op de samenwerking met regio's in de toetredingslanden voor de EU, wordt meegenomen in de verdere ontwikkeling van de SNN-Europa-strategie.

Hoofdstuk 3

Wij stellen voor het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid, met bijbehorende provinciale rol en instrumenten zoals in 1996 door provinciale staten (PS) vastgesteld, te handhaven.

Wij willen de relatie met en de hulpverlening aan de Molukken in zijn huidige vorm voortzetten.

Hoofdstuk 4

Voor hulpvragen uit landen die niet tot de EU of de EU-toetredingslanden gerekend kunnen worden en die ook niet horen bij het aandachtsgebied van ontwikkelingssamenwerking in de Derde Wereld, willen wij geen afzonderlijk beleid ontwikkelen, maar op ad-hocbasis en met incidentele middelen een beslissing nemen.

Hoofdstuk 5

Wij stellen voor per 1 januari 2003 een nieuw krediet Buitenland, groot €72.000,- in te stellen, ten behoeve van het integrale buitenlandbeleid en dit te formeren uit twee bestaande kredieten in de begroting 2003.

Wij stellen dit krediet vast bij de eerstvolgende begrotingswijziging 2003.

Daarbij leggen wij tevens het besluit aan u voor om (eveneens per 1 januari 2003) de Subsidie-regeling activiteiten internationale en ontwikkelingssamenwerking in te trekken.

Wij willen ook anderszins geen buitenlandbeleid voeren zonder "boter bij de vis!" te doen. Dat betekent dat wij voorstellen voor toekomstige projectplannen met regio's elders in de wereld, waarmee wij een samenwerkings- of hulpverleningsrelatie op het oog hebben, als volgt te handelen:

- op basis van de gedragslijn zoals beschreven onder hoofdstuk 1, dat wil zeggen passend bij eigen schaal en doelstellingen;
- daarvoor voldoende middelen beschikbaar te stellen voor het vooronderzoek, de project-termijn zelf en de evaluatieverantwoording van het project;
- met de daarbij horende personele capaciteit voor de duur van het hele project.

BIJLAGE

1. Afkortingenlijst

COS	Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking
CvdK	Commissaris van de Koningin
DETI	Drents Economisch Technologisch Instituut
EDR	Eems Dollard Regio
EEG	Europese Economische Gemeenschap
EU	Europese Unie
EZ	Economische Zaken
GS	gedeputeerde staten
IPO	Interprovinciaal Overleg
MoU	Memory of Understanding
NHI	Nieuwe Hanze Interregio
Novib	Nederlandse Organisatie voor Internationale Ontwikkelingssamenwerking
PS	provinciale staten
SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
WMD	Waterleidingsmaatschappij Drenthe

kf/ab/coll.

\\RHODATA\PRODUCT\FG\CTB\Huisstijl\concept-Nota buitenland-ab.doc

